

TEHTÄVÄ 1

Vastaa kysymyksiin ”*Velvoiteoikeuden perusteet*” -kirjan perusteella.

1) Vakioehdoilla on suuri merkitys käytännön oikeuselämässä. Mikä seuraavista vakioehtoihin liittyvistä väitteistä pitää paikkansa?

A. Vakioehtoja ei yleensä käytetä elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa.

B. Vakioehdoista voidaan puhua vain siinä tapauksessa, että ehdot ovat toisen osapuolen yksin laatimia.

C. *Battle of forms* -ongelmaan ei ole vakiintunut yksiselitteistä ratkaisutapaa.

D. Ankaraa ja yllättävää ehtoa koskevaa huomautusvelvollisuutta ei yleensä voida täyttää pelkästään sillä, että ehto on lihavoitu vakioehdot sisältävässä asiakirjassa.

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 21 on sanottu, että vakioehdot ovat tavallisia myös elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa. Näin ollen väite A ei pidä paikkaansa.**

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 28 mukaan vakiosopimukset ovat joko toisen osapuolen yksinään laatimia tai osapuolten yhdessä valmistelemlä. Lisäksi tunnetaan toimialajärjestöjen tai muiden edunvalvojen valmistelemlä ehtoja. Vaikka pääsykoekirjassa sanotaan, että huomattava osa vakioehdoista on käytännössä toisen osapuolen yksin laatimia, tätä ei ole korotettu vakioehtojen tunnusmerkiksi. Näin ollen väite B ei pidä paikkaansa.**

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 30 kerrotaan, että *battle of forms* -ongelmaan ei ole muodostunut yksiselitteistä ratkaisutapaa, vaan vastausta joudutaan hakemaan joko siitä, kumman osapuolen katsotaan olevan suuremmassa määrin vastuussa syntyneestä epäselvyydestä, tai siitä, kumman käyttämät vakioehdot ovat lähempänä tahdonvaltaista normistoa tai alan vallitsevaa sopimuskäytäntöä. Väite C pitää näin ollen paikkansa.**

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 29 mukaan ankaria ja yllättäviä ehtoja koskevan opin mukaan vakioehtoja käyttävän osapuolen on nimenomaisesti huomautettava asiakkaalle sellaisista vakioehtojen määräyksistä, joita voidaan pitää ankarina ja yllättävinä asiakkaan kannalta. Tämä huomautusvelvollisuus voitaneen pääsykoekirjan mukaan useimmiten täyttää suullisen tiedonannon lisäksi myös painoteknisin keinoin, kuten lihavoimalla kyseiset ehdot tai tekemällä ne muuten selvästi havaittaviksi. Näin ollen väite D ei pidä paikkaansa.**

Kysymyksenä oli, mikä vakioehtoihin liittyvistä väitteistä A-D pitää paikkansa. Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.

2) Teoksessa *Velvoiteoikeuden perusteet* käsitellään vakuutus-oikeuden pääkohtia erityisesti vakuutus-sopimuslain kannalta. Mikä seuraavista vakuutus-sopimuksen irtisanomiseen liittyvistä väitteistä ei pidä paikkaansa?

A. Vakuutus-senottaja voi irtisanoa vakuutus-sen milloin tahansa vakuutus-sen aikana.

B. Kun vakuutus-senottaja irtisanoo vakuutus-sen määräämättä sen voimassaolon päätymisajankohdasta, vakuutus-sen katsotaan lakkaavan, kun kirjallinen irtisanomis-ilmoitus saapuu vakuutus-senantajalle.

C. Vakuutus-senantajan irtisanomisoikeutta on rajoitettu henkilövakuutus-sissa voimakkaammin kuin vahinkovakuutus-sissa.

D. Tapaturmavakuutus-sissa voidaan tietyin edellytyksin sopia, että vakuutus-senantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus vakuutus-maksu-sen lopussa.

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 108 mukaan vakuutus-senottajalla on oikeus milloin tahansa irtisanoa vakuutus päätymään vakuutus-sen aikana. Näin ollen väite A pitää paikkansa.**

***Velvoiteoikeuden perusteet* s. 108 kerrotaan, että vakuutus-senottajan on suoritettava irtisanominen kirjallisesti ja että vakuutus-senottaja saa määrätä vakuutus-sen voimassaolon päätymisajankohdan. Ellei hän vahvista päätymisajankohtaa, vakuutus-sen katsotaan lakkaavan,**

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

kun irtisanomisilmoitus on lähetetty vakuutuksenantajalle. Väite B ei näin ollen pidä paikkaansa, koska siinä kytketään oikeusvaikutus irtisanomisilmoituksen vakuutuksenantajalle saapumiseen.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 108 mukaan vakuutuksenantajan irtisanomisoikeutta, joka on vakuutuksenottajan vastaavaa oikeutta rajoitetumpi, on rajoitettu henkilövakuutuksissa vielä voimakkaammin kuin vahinkovakuutuksissa. Näin ollen väite C pitää paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 109 mukaan tapaturmavakuutuksessa, samoin kuin sairausvakuutuksessa, voidaan tietyin edellytyksin sopia, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus vakuutusmaksukauden lopussa. Väite D pitää näin ollen paikkansa.

Kysymyksenä oli, mikä vakuutus sopimuksen irtisanomiseen liittyvistä väitteistä A-D ei pidä paikkaansa. **Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto B.**

3) Oikeudessamme on koko joukko erilaisia pätemättömyysperusteita, jotka voivat saada aikaan sopimuksen pätemättömyyden. Mikä seuraavista pätemättömyyttä koskevista väitteistä ei pidä paikkaansa?

A. Sopimuksen pätemättömyys tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että pätemättömään sopimukseen perustuvia vaatimuksia ei voida panna täytäntöön tuomioistuimissa.

B. Vajaavaltaisuudesta seuraava pätemättömyys korjaantuu, jos vajaavaltaisen edunvalvoja hyväksyy sopimuksen siitä tiedon saatuaan.

C. Kunnianvastainen ja arvoton menettely on tärkein oikeustoimilain säädellyistä väärinkäytösperusteista.

D. Tuomioistuin ottaa yleensä omasta aloitteestaan huomioon pätemättömyysperusteen.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 38 mukaan sopimuksen pätemättömyys tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että pätemättömään sopimukseen perustuvia vaatimuksia ei voida panna täytäntöön tuomioistuimissa. Näin ollen väite A pitää paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 40 kerrotaan, että oikeustoimi on pätemätön, jos vajaavaltainen sopimuksen tehdessään ylittää kelpoisuutensa. Pätemättömyys kuitenkin korjaantuu, jos vajaavaltaisen edunvalvoja hyväksyy oikeustoimen (sopimuksen) siitä tiedon saatuaan. Väite B pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 44 mukaan kunnianvastainen ja arvoton menettely on tärkein oikeustoimilain tuntemista väärinkäytösperusteista. Väite C pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 47 mukaan sopimusasiaa käsittelevä tuomioistuin ei yleensä ota omasta aloitteestaan huomioon pätemättömyysperusteita, vaan sopimuksen toteaminen pätemättömäksi edellyttää, että sopimuspuoli esittää tätä koskevan vaatimuksen. Väite D ei näin ollen pidä paikkaansa.

Kysymyksenä oli, mikä pätemättömyyttä koskevista väitteistä A-D ei pidä paikkaansa. **Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto D.**

4) Hinnanalennus voi tulla kyseeseen suorituksen virheellisuuden seurauksena esimerkiksi irtaimen esineen kaupassa. Mikä seuraavista hinnanalennukseen liittyvistä väitteistä ei pidä paikkaansa?

A. Hinnanalennusta laskettaessa on useasti käytetty perusteena niitä korjauskustannuksia, joita sopimusvelkojalle on aiheutunut virheen poistamisesta.

B. Hinnanalennusta ei voida yhdistää sopimuksen purkamiseen.

C. Hinnanalennuksen määrää ei voida koskaan sovittaa kohtuussuhteen nojalla, koska hinnanalennus tasoittaa kauppahinnan saatua virheellistä vastasuoritusta vastaavaksi.

D. Sopimusvelkoja saattaa olla samanaikaisesti oikeutettu niin hinnanalennukseen virheen johdosta kuin vahingonkorvaukseen vahingosta, jonka virhe on aiheuttanut.

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

Velvoiteoikeuden perusteet s. 65 kerrotaan, että hinnanalennuksen suuruus pyritään yleensä mitoittamaan niin, että hintaa alennetaan samassa suhteessa kuin mikä sopimuksen mukaisen kohteen ja virheellisen kohteen arvolla on. Tämän jälkeen sanotaan, että hinnanalennusta laskettaessa on usein käytetty perusteena myös niiden korjauskustannusten määrää, joita sopimusvelkojalle on aiheutunut virheen poistamisesta. Näin väite A pitää paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 66 mukaan hinnanalennus on sopimuksen voimassa pitävä seuraamus, johon ei voida yhdistää sopimuksen purkamista. Väite B pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 66 kiinnitetään huomiota siihen, että hinnanalennuksen suuruus saattaa olla huomattava esimerkiksi silloin, kun myydystä omakotitalosta paljastuu myöhemmin vakava kosteusvirhe. Myyjä ei tällöin välttä hinnanalennusta, vaikka hän olisi ollut virheestä täysin tietämätön, sillä hinnanalennus ei edellytä tuottamusta. Erityisesti tämän kaltaisissa tilanteissa, joissa hinnanalennusvastuu saattaa nousta vastuuvollisen taloudelliseen asemaan nähden huomattavan suureksi, on pääsykoekirjan mukaan kysytty, voitaisiinko hinnanalennuksen määrää sovitella kohtuussyiden tuella. Pääsykoekirjan mukaan tähän ei voitane antaa ehdottoman kielteistä vastausta, vaikka sovittelu on vielä olennaisesti poikkeuksellisempaa kuin vahingonkorvauksen yhteydessä, koska hinnanalennus tasoittaa kauppahinnan saatua virheellistä vastasuoritusta vastaavaksi. Väite C ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 66 mukaan on mahdollista saada yhtä aikaa hinnanalennusta sopimuskohteen virheellisyyden perusteella ja vahingonkorvausta vahingosta, jonka tämä virhe on aiheuttanut. Väite D pitää näin ollen paikkansa.

Kysymyksenä oli, mikä hinnanalennukseen liittyvistä väitteistä A–D ei pidä paikkaansa. *Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.*

5) Velallinen voi tietyissä tilanteissa vapautua velvoitteestaan tekemällä maksutalletuksen aluehallintovirastolle. Mikä seuraavista tällaiseen maksutalletukseen liittyvistä väitteistä pitää paikkansa?

A. Maksutalletus tulee kyseeseen vain ja ainoastaan silloin, kun velkojaa ei onnistuta tavoittamaan tai kun oikean velkojan henkilöstä on epäselvyyttä.

B. Velallinen ei voi torjua maksuviivästyksen seurauksia maksutalletuksen tekemisellä.

C. Aluehallintovirastolle ilmoitetaan maksutalletusta tehtäessä syy, johon talletuksen tekeminen perustuu, ja seikat, joiden tunteminen on tarpeen, jotta varat voidaan luovuttaa niihin oikeutetulle.

D. Maksutalletus voidaan tietyin edellytyksin tehdä aluehallintoviraston sijasta velallisen kotipaikan käräjäoikeuteen.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 124 aloitetaan maksutalletuksen tarkastelu kuvaamalla yleisesti, että velallinen saattaa päätyä hankalaan tilanteeseen, jos hän ei tavoita velkojaa velan maksamiseksi tai hän ei ole selvillä siitä, kuka on oikea velkoja. Maksutalletuksen käyttöalaa kuvattaessa sen todetaan kuitenkin tulevan kysymykseen siinä tapauksessa, että velkoja kieltäytyy vastaanottamasta maksua, velkojaa ei onnistuta tavoittamaan tai oikean velkojan henkilöstä on epäselvyyttä. Väite A ei näin ollen pidä paikkaansa, koska maksutalletus tulee kyseeseen siinäkin tapauksessa, että velkoja kieltäytyy vastaanottamasta maksua.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 124 kerrotaan, että velallinen voi torjua maksuviivästyksen vaikutukset tekemällä maksutalletuksen. Näin ollen väite B ei pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 124 mukaan maksutalletus tehdään aluehallintovirastolle ilmoittamalla syy, johon talletuksen tekeminen perustuu, ja seikat, joiden tunteminen on tarpeen, jotta varat voidaan luovuttaa niihin oikeutetulle. Väite C pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 124 kerrotaan, että maksutalletus tehdään aluehallintovirastolle. Velallisen kotipaikan käräjäoikeudesta ei ole mitään mainintoja. Väite D ei näin ollen pidä paikkaansa.

Kysymyksenä oli, mikä väitteistä A-D pitää paikkansa. Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.

6) Ankaran vastuun tilanteissa korvausvelvollisuus ei edellytä vahingonaiheuttajan tuottamuksellista käyttäytymistä. Mikä seuraavista ankaraan vastuuseen liittyvistä väitteistä pitää paikkansa?

A. Ankarasta vastuu tulee kyseeseen vain, kun siitä on säädetty nimenomaisesti lainsäädännössä.

B. Ankaralle vastuulle rakentuvia erityislakeja ovat esimerkiksi tuotevastuulaki, ydinvastuulaki ja raideliikennevastuulaki.

C. Ankarasta vastuuseen vetoavan vahingonkärsijän ei yleensä tarvitse osoittaa, että vahinko on syy-yhteydessä toimintaan, josta toinen vastaa ankarasta vastuun nojalla.

D. Ympäristövahinkolain järjestelmässä ei tunneta korvauksen tuomitsemista etukäteiskorvauksena.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 92–96 käsitellään erikseen laissa säädettyä ankaraa vastuuta ja säädetyn lain ulkopuolista ankaraa vastuuta toteamuksin, että ankara vastuu ei aina edellytä tuekseen nimenomaista lainsäädännöstä (s. 93) ja että korkeimman oikeuden käytäntö on eräissä tapauksissa merkinnyt ankarasta vastuun ulottamista lailla säänneltyjen tilanteiden ulkopuolelle (s. 94). Väite A ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 93 kerrotaan, että ankaralle vastuulle rakentuvia erityislakeja ovat esimerkiksi tuotevastuulaki, ympäristövahinkolaki, ydinvastuulaki ja raideliikennevastuulaki. Väite B pitää näin ollen paikkansa, vaikka siinä ei ympäristövahinkolakia mainitakaan.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 92 mukaan ankara vastuu on mahdollista nähdä toimintavastuuna, jossa vastuuta rajoittavia kriteereitä ovat yleensä vain syy-yhteysvaatimus ja vahingonkärsijän myötävaikutus. Ankarasta vastuuseen vetoavalle vahingonkärsijälle riittää siten tavallisesti sen osoittaminen, että hän on kärsinyt vahinkoa ja vahinko on syy-yhteydessä sellaiseen toimintaan, josta toinen vastaa tuottamuksestaan riippumatta. Väite C ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 98 käy ilmi, että korvaus voidaan ympäristövahinkolain järjestelmässä tuomiota myös etukäteiskorvauksena, jos ympäristöhäiriöstä tulevaisuudessa jatkuvasti aiheutuva vahinko voidaan etukäteen arvioida. Näin ollen väite D ei pidä paikkaansa.

Kysymyksenä oli, mikä ankaraan vastuuseen liittyvistä väitteistä A-D pitää paikkansa. Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto B.

7) Reklamaatiolla eli virheilmoituksella tarkoitetaan ilmoitusta siitä, että velkoja pitää saamaansa suoritusta sopimuksenvastaisena. Mikä seuraavista reklamaatioon liittyvistä väitteistä ei pidä paikkaansa?

A. Jos velkoja ei reklamoi havaitsemastaan virheestä kohtuullisessa ajassa, lähtökohtana on, että hän menettää oikeutensa vedota virheeseen.

B. Reklamaatio on yleensä tehtävä kirjallisesti, jos osapuolet eivät ole etukäteen sopineet, että kirjallisuusvaatimusta ei noudateta.

C. Reklamaatiovaatimuksen täyttämiseen riittää yleisluontoinen virheestä ilmoittaminen ilman, että velkojan tarvitsisi vielä reklamaation yhteydessä esittää yksityisiä hinnanalennuksen tai vahingonkorvauksen kaltaisia vaatimuksia.

D. Reklamaation puuttumisen oikeudellista merkitystä arvioitaessa tulee huomiota kiinnittää siihen, onko velallisen sopimusrikkomus ollut tahallinen tai törkeän huolimaton tai onko velallinen menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 57–58 mukaan velkojan on reklamoitava havaitsemastaan virheestä kohtuullisessa ajassa. Ellei velkoja reklamoi virheestä kohtuullisessa ajassa, hän pääsääntöisesti menettää oikeutensa vedota virheeseen. Väite A pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 32–33 kerrotaan, että sopimussuhteen myöhempisiin vaiheisiin liittyvien tapahtumien selvittämistä pyritään toisinaan helpottamaan sopimalla siitä, että tietyt

oikeussuhteeseen vaikuttavat ilmoitukset on tehtävä kirjallisesti. Yhtenä esimerkkinä mainitaan virheilmoitus eli reklamaatio. Kyseessä olevien sivujen perusteella kirjallisuusvaatimus ei siis ole lähtökohtana, mutta se voidaan asettaa sopimusteitse. Pääsykoekirjassa ei muutenkaan sanota, että reklamaatio olisi yleensä tehtävä kirjallisesti. Väite B ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 57 mukaan velkojan ei tarvitse vielä reklamaation yhteydessä esittää yksilöityjä vaatimuksia esimerkiksi hinnanalennuksen, vahingonkorvauksen tms. seuraamuksen osalta, vaan riittävää on yleisluontoinen virheestä ilmoittaminen. Väite C pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 58 mukaan velkoja menettää oikeutensa vedota virheeseen, ellei velkoja reklamoi virheestä kohtuullisessa ajassa. Tällaista oikeudenmenetystä ei kuitenkaan pääsykoekirjan mukaan synny, jos velallisen sopimusrikkomus on ollut tahallinen tai törkeän huolimaton tai hän on menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti. Väite D pitää näin ollen paikkansa.

Kysymyksenä oli, mikä reklamaatioon liittyvistä väitteistä A–D ei pidä paikkaansa. *Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto B.*

- 8) Velvoiteoikeudessa tarkastellaan muun ohella perusteettoman edun palautusta koskevaa normistoa. Mikä seuraavista perusteettoman edun palautukseen liittyvistä väitteistä pitää paikkansa?
- A. Perusteettoman edun palautuksesta säädetään suhteellisen kattavasti lainsäädännössä.
 - B. Perusteettoman edun palautus edellyttää muun ohella tappion kärsineen osapuolen erehdystä tai muuta virhettä.
 - C. Liikasuoritus, kuten liiallinen palkka, tulee pääsääntöisesti palauttaa perusteettomana etuna, vaikka suorituksen vastaanottaja olisi vilpittömästi uskonut suorituksen olleen oikeamääräisen.
 - D. Jos velallinen maksaa vanhentuneen velan, lähtökohtana on, että velallinen voi saada suorituksen takaisin, koska muuten velkoja saisi perusteetonta etua.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 115 mukaan perusteettoman edun palautus on Suomen oikeudessa vailla yleistä lainsäädäntöä. Muutenkin vain harvat säännökset sivuavat aihepiiriä, joka on oikeuskäytännössä kehittyneiden sääntöjen ja oikeuskirjallisuuden antaman tuen varassa. Näin ollen väite A ei pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 115 kerrotaan, että perusteettoman edun palautuksen edellytyksiä ovat 1) edun saaminen, 2) edun perusteettomuus ja 3) hyötymisen tapahtuminen toisen kustannuksella. Pääsykoekirjan s. 116 mukaan edun palautukseen johtavan tilanteen taustalla on monesti tappion kärsineen osapuolen erehdys tai muu virhe. Tämän toteamuksen jälkeen sanotaan nimenomaisesti, että tällaisen erehdyksen tai virheen osoittaminen ei kuitenkaan kuulu perusteettoman edun palautuksen edellytyksiin. Väite B ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 117 mukaan perusteettoman edun palautukseen nojautuen voidaan vaatia liikasuorituksen, kuten liiallisen palkan, palauttamista. Toisinaan palautusvelvollisuutta on pääsykoekirjan mukaan kuitenkin saatettu kohtuullistaa, jos täysimääräinen palautus olisi kohtuuton virhesuoritusten pitkäaikaisuuden ja suuren kokonaismäärän vuoksi. Pelkästään maksunsaajan vilpittömän mielen ei tämän mukaan riitä kohtuullistamiseen, vaikka kohtuullistamisen on pääsykoekirjan mukaan katsottu edellyttävän myös sitä, että maksunsaaja on voinut vilpittömästi uskoa maksujen olevan oikeamääräisiä. Pääsykoekirjassa esitettyä voidaankin kaiken kaikkiaan kuvata niin, että liikasuoritus tulee pääsääntöisesti palauttaa perusteettomana etuna, vaikka suorituksen vastaanottaja olisi vilpittömästi uskonut suorituksen olleen oikeamääräisen. Väite C pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 117 kerrotaan, että velkojan oikeuden puuttuminen ei aina avaa mahdollisuutta edunpalautukseen. Jos velallinen maksaa vanhentuneen velan, on suoritus ollut vailla oikeusperustetta siinä mielessä, että velkoja ei olisi voinut oikeusteitse saada suoritustuomiota velasta. Vanhentumislain mukaan velallisella ei kuitenkaan ole yleensä oikeutta saada takaisin vanhentuneesta velasta tehtyä maksua. Tällainen palautusoikeus on vain kuluttajalla

eräiden vanhentumislaissa täsmennettyjen kuluttajasaatavien osalta. Näin ollen väite D ei pidä paikkaansa.

Kysymyksenä oli, mikä väitteistä A-D pitää paikkansa. Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.

9) Henkilövahingot ovat yksi vahingonkorvauslaissa mainittu vahinkolaji. Mikä seuraavista henkilövahinkoihin liittyvistä väitteistä pitää paikkansa?

A. Henkisistä häiriötiloista ei voida koskaan tuomita korvausta vahingonkorvauslaissa olevien henkilövahinkoja koskevien sääntöjen mukaan.

B. Henkilövahingon kärsineellä ei vahingonkorvauslain mukaan ole oikeutta korvaukseen ansionmenetyksestä.

C. Kun korvaus määrätään pysyvästä haitasta vahingonkorvauslain nojalla, korvausta korottavana tekijänä voidaan ottaa huomioon henkilövahingosta vahinkoa kärsineelle aiheutunut elämänlaadun erityinen heikentyminen.

D. Oikeus korvaukseen on vahingonkorvauslain nojalla vain sillä, joka on henkilövahingon välitön kärsijä.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 87 mukaan henkilövahinko ilmenee tavallisimmin vammaana tai sairautena. Joskus myös henkisisistä häiriötiloista saatetaan pääsykoekirjan mukaan tuomita korvausta henkilövahinkoja koskevien sääntöjen mukaan. Näin ollen väite A ei pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 87–88 käy selvästi ilmi, että henkilövahingon kärsineellä on oikeus korvaukseen muun ohella ansionmenetyksestä. Väite B ei näin ollen pidä paikkaansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 89 mukaan pysyvästä haitasta määrätään korvaus ottamalla huomioon henkilövahingon laatu ja vaikeusaste sekä vahinkoa kärsineen ikä. Korvausta korottavana tekijänä voidaan pääsykoekirjan mukaan ottaa huomioon henkilövahingosta vahinkoa kärsineelle aiheutunut elämänlaadun erityinen heikentyminen. Väite C pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 88 käy ilmi, että oikeus korvaukseen vahingonkorvauslain nojalla voi olla myös muulla kuin sillä, joka on henkilövahingon välitön kärsijä. Väite D ei näin ollen pidä paikkaansa.

Kysymyksenä oli, mikä väitteistä A-D pitää paikkansa. Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.

10) Sopimusvapauteen kuuluu muun ohella vapaus valita mieleinen sopimuskumppani ja vapaus päättää siitä, haluaako henkilö ylipäättään sitoutua sopimukseen. Toisinaan pätee kuitenkin sopimuspakko. Mikä seuraavista sopimuspakoon liittyvistä väitteistä ei pidä paikkaansa?

A. Välttämättömiä suorituksia tarjoavat alueellisessa tai muussa monopoliasemassa olevat yritykset ovat monesti sopimuspakon alaisia.

B. Esimerkiksi asiakkaan heikko maksukyky voi olla syynä sille, että elinkeinonharjoittaja ei halua tehdä sopimusta kyseessä olevan asiakkaan kanssa.

C. Sopimuspakoon liittyy aina myös se, ettei elinkeinonharjoittaja saa vaatia asiakkaalta vakuutta.

D. Liikennevakuutuksen myöntämistä sitä hakevalle voidaan käyttää yhtenä esimerkkinä sopimuspakosta.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 25 mukaan erityisesti välttämättömiä suorituksia tarjoavat alueellisessa tai muussa monopoliasemassa olevat yritykset ovat monesti sopimuspakon alaisia. Väite A pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 26 mukaan elinkeinonharjoittajan halu kieltäytyä sopimuksesta voi perustua esimerkiksi asiakkaan heikkoon maksukykyyn. Väite B pitää näin ollen paikkansa.

Velvoiteoikeuden perusteet s. 26 kerrotaan, että luottotappiovaara ja muut riskit voivat pienentyä, jos elinkeinonharjoittaja saa asiakkaalta hyväkseen vakuuden. Pääsykoekirjassa sanotaan tämän

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

jälkeen, että eräissä sopimuspakkotilanteissa vakuuden vaatiminen onkin mahdollista. Sopimuspakkoon ei näin ollen aina liity myös se, ettei elinkeinonharjoittaja saisi vaatia asiakkaalta vakuutta. Väite C ei näin ollen pidä paikkaansa.

***Velvoiteoikeuden perusteet s. 25* todetaan sopimuspakon tarkastelun yhteydessä, että myös esimerkiksi liikennevakuutuksen myöntäminen sitä hakevalle on pakollista. Näin ollen väite D pitää paikkansa.**

Kysymyksenä oli, mikä sopimuspakkoon liittyvistä väitteistä A–D ei pidä paikkaansa. *Oikea vastaus oli edellä mainitun perusteella vaihtoehto C.*

TEHTÄVÄ 2

Vastaa tehtäviin ”Suomi ja Euroopan unionin sosiaalioikeudellinen sääntely” -kirjan perusteella.

1. Mikä seuraavista sosiaalioikeutta kuvaavista väitteistä ei pidä paikkaansa?

a) Sosiaalioikeuden oikeudenalana voidaan katsoa kuuluvan osaksi yksityisoikeutta, mutta siinä on myös julkisoikeudellisia piirteitä.

b) Sosiaalioikeus kattaa kaikki ne oikeusjärjestykseen sisältyvät oikeusnormit, jotka määrittävät suoraan tai epäsuorasti yksilöiden oikeutta sosiaaliturvaan.

c) Sosiaalioikeudellisia periaatteita ovat esimerkiksi myönteisen tulkinnan ensisijaisuus, tarveperiaate ja itsemääräämisoikeus.

d) Sosiaaliturvajärjestelmän perusrakenteeseen kuuluu toimeentuloturva, sosiaalihuolto ja terveydenhuolto.

Vaihtoehto a) ei pidä paikkaansa. Sosiaalioikeuden voidaan katsoa kuuluvan osaksi julkisoikeutta. Sosiaalioikeus kattaa kaikki ne oikeusjärjestykseen sisältyvät oikeusnormit, jotka määrittävät suoraan tai epäsuorasti yksilöiden oikeutta sosiaaliturvaan. Sosiaalioikeudelliset normit määrittävät esimerkiksi sitä, millä edellytyksillä yksilöllä on oikeus kansaneläkkeeseen tai terveydenhuollon palveluihin. Kotkas 2018 s. 5–7.

2. Mikä seuraavista oikeuslähdeoppia koskevista väittämistä ei pidä paikkaansa?

a) Vakiintuneen oikeuslähdeopin mukaan oikeuslähteet voidaan jakaa 1) vahvasti velvoittaviin, 2) heikosti velvoittaviin ja 3) sallittuihin oikeuslähteisiin.

b) Tuomarilla ei ole velvollisuutta käyttää sallittuja oikeuslähteitä oikeuslähteinä.

c) Tuomari ei saa missään tapauksessa poiketa ratkaisutoiminnassaan vahvasti tai heikosti velvoittavista oikeuslähteistä.

d) Perustuslailla on perustuslain mukaisesti etusija sen kanssa ristiriidassa olevaan asetukseen tai muun lakia alemmanasteiseen säädökseen.

Vaihtoehto c) ei pidä paikkaansa. Heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin luetaan lainvalmisteluaineisto ja oikeuskäytäntö. Tuomari voi ratkaisutoiminnassaan sivuuttaa jommankumman antaessaan ratkaisua yksittäisessä tapauksessa. Tällainen ratkaisu lainvalmisteluaineiston tai oikeuskäytännön sivuuttamiselle on kuitenkin perusteltava. Kotkas 2018 s. 14–15.

3. Mitä seuraavista ei katsota kuuluvaksi Euroopan unionin (EU) primäärioikeuteen?

a) EU:n perustamissopimukset

b) EU:n perustamissopimusten pöytäkirjat

c) EU:n toimielinten antamat asetukset ja direktiivit

d) EU:n perusoikeuskirja

Vaihtoehto c) ei katsota kuuluvaksi EU:n primäärioikeuteen. EU:n toimielinten antamat asetukset ja direktiivit kuuluvat ns. sekundäärioikeuteen. Kotkas 2018 s. 16.

4. EU:n sosiaaliturva-asetus (EY 883/2004) tuli voimaan 1.5.2010. Mikä seuraavista ei kuulu neljään peruseriaatteeseen, joiden päälle sosiaaliturva-asetus rakentuu?

a) EU-kansalaisen etusijaperiaate

b) Yhdenvertaisen kohtelun periaate

c) Kausien yhteenlaskemisen periaate

d) Etuuksien maastavietävyyden periaate

Vaihtoehto a) ei kuulu niihin peruseriaatteisiin, joiden päälle EU:n sosiaaliturva-asetus rakentuu. EU:n sosiaaliturva-asetus rakentuu neljälle peruseriaatteelle: yhdenvertaisen kohtelun periaate,

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

yhden sovellettavan sosiaaliturvalainsäädännön periaate, kausien yhteenlaskemisen periaate ja etuuksien maastavietävyyden periaate. EU-kansalaisen etusijaperiaate ei kuulu näihin periaatteisiin. Kotkas 2018 s. 21.

5. Mikä seuraavista etuuksista kuuluu EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY 883/2004) asialliseen soveltamisalaan?

- a) toimeentulotuki
- b) äitiysavustus
- c) yleinen asumistuki
- d) kotihoidon tuki**

Vaihtoehto d) kuuluu EU:n sosiaaliturva-asetuksen asialliseen soveltamisalaan. Sosiaali-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on muun muassa jätetty äitiysavustus, yleinen asumistuki sekä toimeentulotuki. Sen sijaan kotihoidon tuki kuuluu perhe-etuutena asetuksen soveltamisalaan. Kotkas 2018 s. 25–26.

6. Mikä seuraavista suomalaista eläkejärjestelmää koskevista väitteistä ei pidä paikkaansa?

- a) Suomen lakisääteinen ja pakollinen eläketurva koostuu kahdesta järjestelmästä: perustoimeentuloa turvaavasta kansaneläke- ja takuueläkejärjestelmästä sekä ansiosidonnaisesta työeläkejärjestelmästä.
- b) Kansaneläke ja takuueläke ovat työskentelyperusteisia sosiaalietuuksia, kun taas ansiosidonnainen työeläke on asumisperusteinen sosiaalietuus.**
- c) Sekä kansaneläkejärjestelmä että työeläkejärjestelmä sisältävät pääasiassa kolmentyyppisiä eläkkeitä: vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke.
- d) Kansaneläkettä maksetaan vain siinä tapauksessa, että henkilöllä ei ole työeläketuloja laisinkaan tai hänen työeläkkeensä jää alle säädetyin rajan. Vuonna 2017 tuo raja oli noin 1 300 euroa.

Vaihtoehto b) ei pidä paikkaansa. Kansaneläke ja takuueläke ovat asumisperusteisia sosiaalietuuksia, kun taas ansiosidonnaiset työeläkkeet kuuluvat työskentelyperusteisiin sosiaalietuuksiin. Kotkas 2018 s. 30–32.

7. Mikä seuraavista sairausvakuutusjärjestelmää koskevista väitteistä pitää paikkansa?

- a) Sairaanhoidon korvaukset, joilla korvataan sairaanhoidosta aiheutuvia kustannuksia, sekä erilaiset päivärahaetuudet, joilla korvataan esimerkiksi sairaudesta aiheutuvaa ansionmenetystä, ovat suomalaisen sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisia sosiaalietuuksia.**
- b) Korvaukset sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista eivät kuulu suomalaisen sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen korvattavuuden piiriin.
- c) Suomalainen sairausvakuutusjärjestelmä on aiemmin perustunut kansalaisuuden periaatteeseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että aiemmin sairausvakuutuslain mukaan oikeus lain mukaisiin etuuksiin syntyi ainoastaan Suomen kansalaisuuden perusteella. Tämän vuoksi järjestelmäämme on jouduttu muuttamaan EU:n vaikutuksesta johtuen asumisperiaatteen suuntaan.
- d) Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksessa (EY 883/2004) ei tehdä erottelua rahamääräisten sairausetuuksien ja luontoisetuuksina pidettävien sairausetuuksien välillä.

Vaihtoehto a) pitää paikkansa. Sairausvakuutuslain mukaisesti vakuutetulla henkilöllä on oikeus myös saada korvausta sairauden hoitoon liittyvistä matkakustannuksista. Kansallisessa sairausvakuutusjärjestelmässämme ei ole sen historian aikana tehty erottelua Suomen kansalaisten ja ulkomaan kansalaisten välillä, vaan sairausvakuutuslakimme on aina lähtenyt liikkeelle siitä, että oikeus lain mukaisiin etuuksiin on syntynyt pelkästään Suomessa asumisen perusteella. EU:n sosiaaliturva-asetuksessa tehdään erottelu rahamääräisten sairausetuuksien ja luontoisetuuksina pidettävien sairausetuuksien välillä. Erottelu on tärkeä, sillä jäsenvaltioiden velvollisuus antaa näitä etuuksia määrittänyt eri lailla. Kotkas 2018 s. 52–54, s. 56 ja s. 58.

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

8. Työntekijä A on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa yritys B:hen. Työnantaja ja työntekijä ovat suomalaisia ja työn suorituspaikka on Suomi. Työntekijä A:n kuukausiansio yrityksessä on 1000 euroa. A loukkaantuu työtehtävissään rakennustyömaalla nostaessaan sementtisäkkiä siten, että hänen olkapäässään tuntuu äkillinen kova kipu ja hänen olkapäänsä kiertäjäkalvosin repeää. Mikä seuraavista väittämistä pitää paikkansa edellä olevaan tapauskuvaukseen liittyen?

a) Työnantaja, yritys B ei ole velvollinen Suomen työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla vakuuttamaan työntekijä A:ta työtaturman ja ammattitaudin varalta edellä olevan tapauskuvauksen perusteella.

b) *Tapaturma* on Suomen työtaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) määritelty ”ulkoisesta tekijästä johtuvaksi yllättäväksi tapahtumaksi, joka aiheuttaa työntekijälle pysyvän vamman tai sairauden”.

c) Jos tapahtumassa on kyse Suomen työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukaisesta tapaturmasta, A:lla ei ole oikeutta kyseisen lain nojalla saada korvausta ansionmenetyksestä.

d) Mikään edellä olevista väittämistä a–c ei pidä paikkaansa.

Vaihtoehto d), mikään väittämistä a–c ei pidä paikkaansa. Työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukaan työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtaturman ja ammattitaudin varalta, jos työntekijälle maksettu tai maksettavaksi sovittu työansio ylittää 1 200 euroa kalenterivuoden aikana. Työnantaja, yritys B on siten velvollinen Suomen työtaturma- ja ammattitautilain nojalla vakuuttamaan työntekijä A:n työtaturman ja ammattitaudin varalta edellä olevan tapauskuvauksen perusteella. Tapaturma on työtaturma- ja ammattitautilaissa määritelty ulkoisesta tekijästä johtuvaksi äkilliseksi ja odottamattomaksi tapahtumaksi, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden. Työtaturma- ja ammattitautilain nojalla työntekijälle maksettavia sosiaalietuuksia ovat mm. ansionmenetykskorvaukset. Kotkas 2018 s. 62.

9. Mikä seuraavista perhe-etuuksia koskevista väittämistä ei pidä paikkaansa?

a) EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY 883/2004) mukaan perhe-etuudella tarkoitetaan luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perheestä aiheutuvia kustannuksia, lukuun ottamatta asetuksen liitteessä I mainittuja elatustukia ja erityisiä synnytys- ja adoptioavustuksia.

b) Suomessa perhe-etuuksiksi lasketaan muun muassa äitiys-, isyys- ja vanhempainraha, lapsilisä sekä kotihoidon tuki.

c) EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY 883/2004) mukaan henkilöllä on oikeus perhe-etuuksiin toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, myös toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsenten osalta. Tämä tarkoittaa sitä, että jos henkilö X työskentelee jäsenvaltiossa A, mutta hänen puolisonsa ja lapsensa asuvat jäsenvaltiossa B, jäsenvaltio A maksaa lapsista perhe-etuuksia lainsäädäntönsä mukaisesti.

d) EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY 883/2004) mukaan tilanteessa, jossa henkilöllä on oikeus perhe-etuuksiin samanaikaisesti eri jäsenvaltioiden lainsäädännön perusteella mutta eri perustein, noudatetaan seuraavaa etusijajärjestystä: perhe-etuus maksetaan ensisijaisesti asumisen perusteella, toissijaisesti palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella ja viimeisenä eläkkeensaamisen perusteella.

Vaihtoehto d) ei pidä paikkaansa. EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY 883/2004) mukaan tilanteessa, jossa henkilöllä on oikeus perhe-etuuksiin samanaikaisesti eri jäsenvaltioiden lainsäädännön perusteella mutta eri perustein, noudatetaan seuraavaa etusijajärjestystä: perhe-etuus maksetaan ensisijaisesti palkkatyön tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella, toissijaisesti eläkkeensaamisen perusteella ja viimeisenä asumisen perusteella. Kotkas 2018 s. 66 ja s. 68–70.

10. Mikä seuraavista väittämistä pitää paikkansa?

a) EU:n sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen tähtäävän sääntelyn tavoitteena ei ole työntekijöiden vapaan liikkuvuuden turvaaminen ja sisämarkkinoiden luominen, vaan jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmien yhdenmukaisuuden saavuttamista voidaan pitää itseisarvona.

b) Voidaan sanoa, että EU:n harjoittaman sosiaaliturvajärjestelmien koordinaatiopolitiikan myötä jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmät ovat kaikki täysin samanlaisia.

c) Euroopan unionin jäsenmaiden voidaan katsoa kannattavan Euroopan unionin yhteistä sosiaalipolitiikkaa, sillä yhteinen sosiaalipolitiikka edistää merkittävästi Euroopan unionin sisämarkkinoiden kehittymistä.

d) Mikään edellä olevista väittämistä a–c ei pidä paikkaansa.

Vaihtoehto d), mikään väittämistä a–c ei pidä paikkaansa. EU:n sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen tähtäävän sääntelyn tavoitteena on ollut ja on edelleen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden turvaaminen ja sisämarkkinoiden luominen EU:ssa. EU:n harjoittaman sosiaaliturvajärjestelmän koordinaatiopolitiikan myötä jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmät ovat jossakin määrin lähentyneet toisiaan, mutta ne eivät ole samanlaisia. Monet EU:n jäsenmaat suhtautuvat nihkeästi EU:n yhteiseen sosiaalipolitiikkaan. Kotkas 2018 s. 94–95.

TEHTÄVÄ 3

1. Voidaanko syyteneuvottelua soveltaa *rikoksessa A*? Valitse väittämä, joka pitää paikkansa.

- a) kyllä sillä edellytyksellä, että Laaban tunnustaa rikoksen ja suostuu asian käsittelyyn tunnustamisoikeudenkäynnissä
- b) kyllä sillä edellytyksellä, että Eero on ilmoittanut esitutkinnassa, ettei hänellä ole vaatimuksia asiassa
- c) ei koska kyse on rikoksesta, joka on rajattu syyteneuvottelun ulkopuolelle**
- d) mikään edellä olevista väittämistä a–c ei pidä paikkaansa

Vastaus: c) *Rikoksessa A* on kyse törkeästä pahoinpitelystä (RL 21 luvun 6 §). Syyteneuvottelun piiristä on suljettu pois kaikki RL 21 luvun väkivaltarikokset. (Ks. *Hyttinen – Tapani: Rikoksen ja rangaistuksen äärellä. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, Helsinki 2018 s. 103*). Siksi syyteneuvottelua ei voida soveltaa *rikoksessa A*.

2. Oletetaan nyt, että *rikoksista A ja B* määrätään yhteinen rangaistus. Jos noudatetaan Hyttisen ja Tapanin peukalosääntöä, kuinka pitkän yhteisen vankeusrangaistuksen tuomioistuin mittaa *rikoksista A ja B*?

- a) 4 vuoden
- b) 3 vuoden ja 9 kuukauden
- c) 3 vuoden ja 3 kuukauden**
- d) 2 vuoden ja 9 kuukauden

Vastaus: c) Hyttisen ja Tapanin peukalosäännön mukaan tuomioistuin lisää ankarimpaan yksikkörangaistukseen kolmasosan seuraavaksi ankarimmaksi arvioimansa rikoksen rangaistusmäärästä. (Ks. *Hyttinen – Tapani 2018 s. 94*). Kun tuomioistuin olisi erikseen arvioituna tuominnut ankarimmaksi arvioimastaan *rikoksesta A* Laabanille 3 vuoden vankeusrangaistuksen ja kun *rikoksesta B* tuomioistuin olisi erikseen arvioituna tuominnut Laabanille 9 kuukauden vankeusrangaistuksen, yhteisen vankeusrangaistuksen pituudeksi mitataan 3 vuotta ja 3 kuukautta.

3. Minkä pykälän mukaisesta rikoksesta *rikoksessa A* on kyse?

- a) rikoslain 21 luvun 1 §:n
- b) rikoslain 21 luvun 2 §:n
- c) rikoslain 21 luvun 5 §:n
- d) rikoslain 21 luvun 6 §:n**

Vastaus: d) Tuomioistuimen mukaan tapon yrityksen edellyttämä tahallisuus ei tilanteessa täytynyt, joten kyse ei voi olla tapon tai sitä ankaramman murhan yrityksestä.

Rikoslain 21 luvun 5 §:n mukaan joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä.

Tuomioistuin mukaan Laaban oli kiistatta tahallaan tehnyt Eerolle ruumiillista väkivaltaa, joten kyse on pahoinpitelyrikoksesta.

Rikoslain 21 luvun 6 §:n mukaan jos pahoinpitelyssä 1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, 2) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla tai 3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä.

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

Koska rikos A oli tuomioistuimen mukaan tehty erityisen raa'alla ja julmalla tavalla ja koska rikosta A oli myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä, kyse on törkeästä pahoinpitelystä.

4. Mistä rikoksesta rikoksessa B on kyse?

- a) petoksesta
- b) törkeästä petoksesta**
- c) lievästä petoksesta
- d) vakuutuspetoksesta

Vastaus: b) Laaban on hankkinut itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttämällä Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa asumistukiasiassa. Laabanin tahallisen erehdyttämisen seurauksena Kansaneläkelaitos on maksanut Laabanille ja tämä avopuolisolle perusteettomasti asumistukea, mistä Kansaneläkelaitokselle on aiheutunut 10 000 euron suuruinen vahinko. Koska tuomioistuimen mukaan rikoksella oli tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä ja koska rikosta oli myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä, kyse on törkeästä petoksesta.

5. Oletetaan, että Laaban oli 1,5 promillen humalassa rikokseen A johtaneen tapahtumienkulun aikana, koska oli aiemmin samana päivänä nauttinut useita annoksia alkoholia paikallisessa ravintolassa. Mikä vaikutus Laabanin itseaiheutetulla päihtymyksellä olisi rikoksen A rikosoikeudellisen arviointiin?

- a) Laabania olisi automaattisesti pidettävä syyntakeettomana ja rangaistusvastuusta vapaana
- b) itseaiheutettu päihtymys poistaisi Laabanin teon tahallisuuden
- c) Laabanin itseaiheutettua päihtymystä ei otettaisi syyntakeisuusarvioinnissa huomioon, ellei siihen ole erityisen painavia syitä.**
- d) mikään edellä olevista väittämistä a–c ei pidä paikkaansa

Vastaus: c) Rikoslain 3 luvun 4 §:ssä todetaan muun ohella, että päihtymystä tai muuta tilapäistä tajunnan häiriötä, johon tekijä on saattanut itsensä, ei oteta syyntakeisuusarvioinnissa huomioon, ellei siihen ole erityisen painavia syitä.

6. Oletetaan, että Laabanin avopuolison merkityksestä rikoksen B toteutumiselle saadaan uutta tietoa. Avopuolison ei voida katsoa tehneen rikosta B yhdessä syyntakeisen Laabanin kanssa. Avopuoliso on kuitenkin tahallaan taivuttanut Laabanin rikokseen B. Mistä osallisuusmuodosta avopuolison menettelyssä on kyse?

- a) rikoskumppanuudesta
- b) välillisestä tekemisestä
- c) yllytyksestä**
- d) avunannosta

Vastaus: c) Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaan joka tahallaan taivuttaa toisen tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen, tuomitaan yllytyksestä rikokseen kuten tekijä. Koska avopuoliso on tahallaan taivuttanut syyntakeisen Laabanin rikokseen, kyse on yllytyksestä.

7. Oletetaan vielä, että olisi olemassa rikos C, joka otettaisiin huomioon yhteistä rangaistusta määrättäessä. Oletetaan, että rikoksen C tapahtumienkulku olisi seuraava: Laaban oli saanut ystävältään Kaarloilta säilytettäväksi arvokkaan maalauksen, koska Kaarlon asunnossa oli ilmennyt kosteusongelmia ja Kaarlo pelkäsi taulun menevän homeitiöitä täynnä olevassa asunnossaan pilalle. Äkillisen rahapulan iskiessä Laaban oli kuitenkin anastanut hallussaan pitämänsä maalauksen ja myynyt sen saadakseen rahaa vuokran maksuun. Kiistatonta oli, että Laaban oli tahallaan anastanut taulun. Minkä pykälän mukaisesta rikoksesta rikoksessa C on kyse?

- a) rikoslain 28 luvun 1 §:n
- b) rikoslain 28 luvun 2 §:n
- c) rikoslain 28 luvun 3 §:n
- d) rikoslain 28 luvun 4 §:n**

Vastaus: d) Rikoslain 28 luvun 4 §:n mukaan joka anastaa hallussaan olevia varoja tai muuta irtainta omaisuutta, on tuomittava kavalluksesta. Koska maalaus on jo valmiiksi Kaarlön hallussa, kyse on kavalluksesta.

8. Oletetaan edelleen, että rikos C otettaisiin rikosten A ja B ohella huomioon yhteistä rangaistusta mitattaessa. Oletetaan vielä, että tuomioistuimien olisi erikseen arvioituna tuominnut rikoksesta C Laabanille 3 kuukauden vankeusrangaistuksen. Mikä olisi tällöin rikoksen C merkitys kokonaissanktiota mitattaessa rikoksista A, B ja C.

- a) se ei lisää merkittävästi kokonaissanktiota**
- b) 3 kuukautta
- c) 6 kuukautta
- d) 9 kuukautta

Vastaus: a) Hyttisen ja Tapanin peukalosäännön mukaan tuomioistuin lisää ankarimpaan yksikkörangaistukseen kolmasosan seuraavaksi ankarimmaksi arvioimansa rikoksen rangaistumäärästä. Muut käsiteltävänä olevat rikokset eivät enää lisää merkittävästi kokonaissanktiota. (Ks. Hyttinen – Tapani 2018 s. 94). Koska rikokset A ja B on arvioitu ankarammiksi kuin rikos C, rikos C ei enää lisää merkittävästi kokonaissanktiota.

9. Oletuksena on ollut, ettei tehtävänannossa käsiteltyjen rikosten välillä vallitse keskinäistä yhteyttä. Hyttinen ja Tapani mainitsevat kuitenkin rikosten keskinäisen yhteyden seikkana, joka on otettava huomioon yhteistä rangaistusta mitattaessa. Mikä seuraavista väittämistä pitää paikkansa?

- a) rikosten keskinäinen yhteys koventaa automaattisesti yhteistä rangaistusta
- b) rikosten keskinäinen yhteys lieventää automaattisesti yhteistä rangaistusta
- c) joissain tilanteissa rikosten keskinäinen yhteys voi vaikuttaa yhteistä rangaistusta lieventävästi ja joskus taas sitä koventavasti**
- d) mikään edellä olevista väittämistä a–c ei pidä paikkaansa

Vastaus: c) ”Rikoksen ja rangaistuksen äärellä” -kirjan mukaan joissain tilanteissa rikosten keskinäinen yhteys voi vaikuttaa yhteistä rangaistusta lieventävästi ja joskus taas sitä koventavasti. (Ks. Hyttinen – Tapani 2018 s. 96).

10. Oletetaan lopuksi, että rikoksia A, B ja C arvioitaisiin erikseen. Missä niistä vankeusrangaistusta ei missään olosuhteissa voitaisi tuomita ehdollisena?

- a) rikoksessa A**
- b) rikoksessa B
- b) rikoksissa A ja B
- c) vankeusrangaistus on mahdollista tuomita ehdollisena rikoksissa A, B ja C

Vastaus: a) Tuomioistuin olisi erikseen arvioituna tuominnut rikoksesta A Laabanille 3 vuoden vankeusrangaistuksen. Rikoksesta B tuomioistuin olisi erikseen arvioituna tuominnut Laabanille 9 kuukauden vankeusrangaistuksen. Rikoksesta C tuomioistuin olisi erikseen arvioituna tuominnut Laabanille 3 kuukauden vankeusrangaistuksen.

Rikoslain 2 c luvusta löytyy tieto, jonka mukaan korkeintaan 2 vuoden vankeusrangaistus voidaan tuomita ehdollisena. Lakiin on myös kirjattu tiettyjä seikkoja, jotka ohjaavat punnintaa eli lajinvalintaa ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välillä. Näistä

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

rikosentekijän ensikertalaisuus on keskeinen arviointia ohjaava peruste. Vaikka rangaistuksen pituus lähenisi 2 vuotta vankeutta, ensikertalaiselle tuomitaan säännönmukaisesti ehdollinen vankeusrangaistus. (Ks. *Hyttinen – Tapani* 2018 s. 67).

Koska Laabanille olisi erikseen arvioituna tuomittu 3 vuoden vankeusrangaistus *rikoksesta A*, *rikoksesta A* ei voida tuomita ehdollista vankeusrangaistusta edes siinä tapauksessa, että Laaban olisi ensikertalainen.

TEHTÄVÄ 4

1. Anna ostaa kiinteistön, jonka kauppahinnaksi sovitaan 200.000 euroa. Hän maksaa 150 000 euroa käteisellä ja antaa loppusummasta vastikkeena 50.000 euron arvoisen autonsa. Mistä summasta Annan on suoritettava veroa?

- a) 8.000 €
- b) 50.000 €
- c) 150.000 €
- d) **200.000 €**

VASTAUS: VSVL 6.1 §:n mukaan kiinteistön luovutuksessa vero on 4 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Vero suoritetaan siis kiinteistön kauppahinnan perusteella.

2. Anna myy omakotitalokiinteistönsä Markukselle 189.000 euron kauppahinnalla. Markus maksaa osan kauppahinnasta käteisellä ja antaa loppusummasta vastikkeena 47.000 euron arvoisen kesämökkikiinteistönsä. Kenelle ja millä perusteella kaupasta syntyy varainsiirtoverovelvollisuus?

- a) Vain Annalle luovutuksensa perusteella
- b) Ei kenellekään, sillä kiinteistöjen vaihto on verovapaata luovutusta
- c) **Sekä Annalle että Markukselle, sillä vero on suoritettava kummastakin luovutuksesta**
- d) Vain Markukselle saamansa luovutuksen perusteella

VASTAUS: VSVL 4.1 §:n mukaan kiinteistön luovutuksesta on luovutuksensaajan suoritettava veroa ja 4.2 §:n mukaan, jos vastikkeena käytetään tässä laissa tarkoitettua omaisuutta, vero on suoritettava kummastakin luovutuksesta. VSVL 1.1 §:n nojalla varainsiirtoveroa on suoritettava kiinteistön luovutuksesta. Säännösten perusteella verovelvollinen on se, joka saa kiinteistön luovutuksen. Tässä tapauksessa sekä Anna että Markus ovat luovutuksensaajia: Anna kesämökkikiinteistön ja Markus omakotitalokiinteistön.

3. Annan ja Markuksen avioliitto päättyy eroon, ja osapuolet ryhtyvät laatimaan ositusta. Jaettavana olevaan varallisuuteen kuuluvat yhteisesti omistetut omakotitalo- ja kesämökkikiinteistöt sekä yhteinen pankkitili. Osapuolet sopivat siitä, että Anna luopuu osuudestaan omakotitalokiinteistöön ja Markus luopuu tätä vastaan osuudestaan kesämökkiin ja luovuttaa yhteisellä pankkitilillä olevat varat Annalle. Kuka on verovelvollinen?

- a) Markus
- b) Anna
- c) Markus ja Anna kumpikin
- d) **Ei kukaan**

VASTAUS: VSVL 4.3 §:n mukaan osituksen yhteydessä tapahtuvasta kiinteistön saannosta on suoritettava veroa siltä osin kuin vastikkeena on käytetty muuta kuin jaettavana olevaa varallisuutta. Annan ja Markuksen ositus koskee yhteistä jaettavana olevaa varallisuutta. Markus saa omakotitalon ja Anna kesämökin sekä varat yhteiseltä pankkitililtä. Varainsiirtoverovelvollisuutta ei synny, kun kiinteistön saannon vastikkeena ei ole käytetty muuta varallisuutta.

4. 42-vuotias Markus ja 34-vuotias Anna tekevät kummallekin ensimmäisen asunto-/kiinteistökaupan. Kumpikaan ei ole aiemmin omistanut asuntoa tai kiinteistöä. He ostavat vakituisesti asunnokseen pienen omalla tontilla sijaitsevan omakotitalon, jonka omistussuhde jakautuu siten, että Markuksella on 55 % ja Annalla 45 %. Kuka on verovelvollinen?

- a) Markus
- b) Anna
- c) **Markus ja Anna kumpikin**
- d) ei kukaan

VASTAUS: *Varainsiirtoverolain 4.1 §:n pääsäännön mukaan kiinteistön omistusoikeuden luovutuksesta on luovutuksensaajan suoritettava veroa. VSVL 11 §:ssä säädetään ensiasuntoa koskevasta poikkeuksesta verovelvollisuuteen. Sen mukaan ensiasunto on verosta vapaa, kun kaikki 1 momentin edellytykset täyttyvät. Säädetystä ensiasunnon verovapauden edellytyksistä Annan osalta ei täyty VSVL 11.1 § 1 kohta "on hankkinut omistukseensa kiinteistön ja vähintään puolet sillä olevasta tai sille rakennettavasta asuinrakennuksesta" ja Markuksen osalta jää täyttymättä 4 kohta "on ennen luovutuskirjan allekirjoittamista täyttänyt 18 mutta ei 40 vuotta". Koska kummankin osalta yksi verovapauden edellytys jää täyttymättä, ovat kummatkin verovelvollisia.*

5. Sisarukset Erkki, Anna ja Ilmo omistavat yhdessä kiinteistön, jonka arvo on 300.000 euroa. Kukin heistä omistaa 1/3 kiinteistöstä. Sisarukset haluavat purkaa yhteisomistussuhteen muuttamalla omistuksen alueelliseksi halkomiseksi kutsutulla kiinteistötoimituksella. Kuinka paljon sisarusten olisi maksettava toimenpiteen johdosta varainsiirtoveroa yhteensä?

- a) 0 €
- b) 4.000 €
- c) 8.000 €
- d) 12.000 €

VASTAUS: *VSVL 5.1 §:n 1 kohdan mukaan mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskee myös sen määräälaa. 4.3 §:n mukaan veroa ei ole suoritettava kiinteistön saannosta, joka perustuu yhteisomistussuhteen purkamiseen.*

6. Sisarukset Erkki, Anna ja Ilmo omistavat yhdessä tasaosuuksin kolme vierekkäistä rantamökkiä, joista kukin muodostaa oman kiinteistönsä. Sisarukset haluavat lakkauttaa yhteisomistuksensa siten, että jokainen saa yksin omistukseensa yhden rantamökin. Mökkiosuuksien luovutukset toteutetaan siten, että Anna ja Ilmo saavat kumpikin 50.000 euron arvoiset vaatimattomat mökit ja Erkki saa suurimman 200.000 euron arvoisen mökin. Lisäksi Erkki joutuu maksamaan vastikkeena Annalle ja Ilmolle 50.000 euroa kummallekin. Verohallinnon varainsiirtoverotusta koskevan yhtenäistämisoikeuden mukaan kiinteistön yhteisomistussuhteen purkamisen tarkoittaa määräosaisen omistuksen muuttamista alueelliseksi kiinteistön muodostamistoimenpitein (halkomalla tai lohkomalla). Kuka on lain mukaan verovelvollinen, kun lakia tulkitaan yllä mainitun ohjeen mukaisesti?

- a) ei kukaan
- b) Kaikki kolme**
- c) Vain Erkki
- d) Vain Anna ja Ilmo

VASTAUS: *Tapauksessa käy ilmi, että kyse on kiinteistöjen vaihdosta, ei verohallinnon ohjeen mukaisesta yhteisomistuksen purkamisesta, jolloin jokaiselle luovutuksen saajalle syntyy verovelvollisuus. Kukin sisaruksista omistaa aluksi samankokoisen määräosan jokaisesta kolmesta kiinteistöstä. Sisarukset haluavat purkaa yhteisomistuksen siten, että kukin saa yksinään oman kiinteistön. Tällöin on kysymys määräosuuksien vaihdosta, josta kunkin luovutuksensaajan on maksettava varainsiirtovero. VSVL 4.2 §:n mukaan, jos vastikkeena käytetään tässä laissa tarkoitettua omaisuutta, on vero suoritettava kummastakin luovutuksesta. Tapauksessa sisaruksista kukin on luovutuksensaaja.*

7. Anna luovuttaa 100.000 euron arvoisen kiinteistönsä perustamalleen osakeyhtiö X:lle. Minkä verran luovutuksen saajan on maksettava varainsiirtoveroa?

- a) 4 % kauppahinnasta
- b) 4 % kiinteistön käyvästä arvosta luovutushetkellä**
- c) 4 % kiinteistön käyvästä arvosta yhtiön purkauksessa
- d) Luovutus ei synnytä verovelvollisuutta

Oikeustieteellisen alan yhteisvalinta kevät 2018, arvosteluperusteet tehtävät 1-4

VASTAUS: VSVL 4.4 §:n mukaan veroa on suoritettava kiinteistön luovutuksesta osakeyhtiöön. 6.1 §:n mukaan kiinteistön luovutuksessa vero on 4 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. 6.2 §:n mukaan edellä 4.4 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa vero lasketaan luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta luovutushetkellä.

8. Anna ostaa uuden talon ja tekee 300.000 euron arvoisen kiinteistökauppasopimuksen 1.8.2017, jolloin hänen on haettava ostamalleen kiinteistölle lainhuutoa viimeistään 1.2.2018. Lainhuudon hakeminen, kuten myös varainsiirtoveron maksaminen unohtuvat ja Anna hoitaa nämä vasta 25.2.2018. Mitä veroseuraamuksia Annalle kokonaisuudessaan aiheutuu?

a) Varainsiirtovero kiinteistön luovutuksesta 12.000 € eikä muita seuraamuksia

b) Varainsiirtovero 12.000 € ja verolle viivästyskorostus 20 % jokaiselta alkavalta kuudelta kuukaudelta eli yhteensä 14.400 € *

c) Varainsiirtovero 4 % kauppahinnasta, verolle viivästyskorostus 20 % jokaiselta alkavalta kuudelta kuukaudelta ja viivästyskorko maksamatta jätetylle verolle eli 14593,33 €

d) Varainsiirtovero 12.000 € ja sille veronlisäystä säädettyä maksupäivää seuraavasta päivästä alkaen.

VASTAUS: VSVL 7 §:n mukaan vero on suoritettava viimeistään lainhuutoa tai kirjaamista haettaessa tai jos lainhuutoa ei ole säädettyssä ajassa haettu, kuuden kuukauden kuluessa luovutus sopimuksen tekemisestä. Tapauksessa luovutus sopimuksen tekemisestä on kulunut 6 kk, kun lainhuuto piti viimeistään hakea, joten samalla olisi tullut suorittaa varainsiirtovero. VSVL 8 §:n mukaan lainhuutoa ei ole haettu säädettyssä ajassa eli tapauksessa 1.2.2018, veroa korotetaan 20 % alkavalta kuukaudelta eli 1200 € jokaiselta alkavalta kuukaudelta. Tapauksessa Anna maksaa veron saman kuukauden aikana, kuin se alun perin olisi pitänyt maksaa, jolloin veroa korotetaan vain yhdeltä kuukaudelta. Voimassa olevan 28.2 §:n mukaan (huom. muutos voimaan vasta 1.1.2019) veronlisäystä ei ole maksettava, jos veroa on 8 §:n mukaisesti korotettava.

***Kohdassa on annettu yksi piste kaikille kokelaille oikeassa vastausvaihtoehdossa (b) olleen kirjoitusvirheen vuoksi.**

9. Anna luovuttaa Markukselle omakotitalonsa kiinteistökaupalla 1.3.2018. Kauppahinnaksi sovitaan 100.000 euroa. Hakiessaan saannolleen lainhuutoa Markukselle selviää, että kiinteistön lainhuuto ei ole Annan, vaan tämän edesmenneen tätinsä nimissä. Anna on saanut kiinteistön perinnöksi 1.2.2017 allekirjoitetulla jakokirjalla. Minkä verran Markuksen on maksettava varainsiirtoveroa?

a) 0 €. Markus ei ole verovelvollinen, sillä Anna sai kiinteistön perintönä

b) 4.000 €. Markuksen on maksettava varainsiirtovero vain oman saantonsa perusteella, sillä Annan saanto oli verovapaa

c) 8.000 €. Markuksen on maksettava varainsiirtovero oman saantonsa perusteella ja lisäksi viivästyskorostus Annan laiminlyönnin vuoksi

d) 12.000 €. Markuksen on maksettava varainsiirtovero oman saantonsa lisäksi Annan aikaisemmasta saannosta viivästyskorostuksineen

VASTAUS: Markus on verovelvollinen kiinteistön omistusoikeuden luovutuksensaajana (VSVL 4.1 §) ja verokanta on kiinteistön luovutuksessa 4 % kauppahinnasta (VSVL 6.1 §) eli tapauksessa 4000 €. Varainsiirtoverolain 9 §:ssä säädetään vastuusta aiemmista luovutuksista suoritettavasta verosta. Säännöksen mukaan luovutuksensaajan on suoritettava vero viivästyskorostuksineen myös niistä aiemmista luovutuksista, jotka on tehty hakemuksen tekemistä edeltäneiden kolmen vuoden aikana. Vastuu aiempien luovutusten verosta viivästyskorostuksineen edellyttää, että aiemmat luovutuksen saajat ovat olleet verovelvollisia. VSVL 9 § ei sovellu tilanteeseen, sillä perintönä saadusta kiinteistön luovutuksesta ei ole syntynyt Annalle verovelvollisuutta (VSVL 4.3 §). Tällöin lainhuudon hakematta jättäminen ei myöskään ole aiheutunut Annalle 8 §:n mukaista viivästyskorostusta varainsiirtoveroon.

10. Markus luovuttaa yhtiölle aiemmin testamentilla saamansa rantakiinteistön irtaimistoinen vastikkeena 200 000 euron arvoista yhtiön osuutta vastaan. Kiinteistön irtaimistoon kuuluu muun muassa moottorivene. Markuksen testamentilla saaman koko omaisuuden arvoksi on perunkirjaan merkitty 175 000 euroa. Pelkän kiinteistön todennäköiseksi markkinahinnaksi Markus arvelee 150 000 euroa. Luovutussopimuksessa ei kuitenkaan erikseen eritellä irtaimiston ja kiinteistön arvoja. Minkä verran yhtiön on suoritettava varainsiirtoveroa?

- a) 0 €, sillä verovelvollisuutta ei synny
- b) 4 % Markuksen luovuttaman omaisuuden perunkirjaan merkitystä arvosta
- c) 4 % Markuksen kiinteistölle antamasta hinta-arviosta
- d) 4 % vastikkeena antamansa yhtiön osuuden arvosta**

VASTAUS: VSVL 6.3 §:n mukaan, jos kiinteistön ohella samalle vastaanottajalle luovutetaan myös muuta omaisuutta kuin kiinteistö, eikä vastikkeen jakautumista niiden kesken ole selvitetty, vero lasketaan koko vastikkeesta. Tapauksessa X yhtiö luovutti 200 0000 euron arvosta osakkeitaan Matille, joka antoi vastineena moottoriveneen ja rantakiinteistön muine irtaimistoinen. Kiinteistön hintaa ei ole tehtävässä eroteltu muusta omaisuudesta. Perunkirjaan merkityllä omaisuuden arvolla ei ole merkitystä tässä tapauksessa, sillä kiinteistön luovutuksessa vero on 4 % kauppahinnasta tai muusta vastikkeen arvosta (VSVL 6.1 §) eli tässä tapauksessa osuuden arvosta.